

Радмила Д. Палинкашевић¹

Висока школа струковних студија за васпитаче
„Михаило Палов“, Вршац, Република Србија

Стручни рад

Учење енглеског језика из перцептивне студије – будућих васпитача

Резиме: *Полазећи од хипотезе да ће откривање и детаљније проучавање концептне сфере студије о учењу енглеског језика майорити поља која треба унапредити у високошколској настави енглеског језика као страног, школске 2018/19. године сировели смо испитивање међу студентима свих година основних студија Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“ из Вршца. Укупно сто двадесет пет испитаника попунило је анонимни анкетни упитник, конципиран тако да открије изворне домене преко којих будући васпитачи поимају учење енглеског језика као страног. Квалитаивна анализа изражених корпуса омогућила је да се издвоји пет доминантних појмовних метафора различитих изворних домена за појам учења енглеског језика. Међу добијеним метафорама посебна пажња посвећена је издвајању оних које имају методички/методолошки потенцијал за унапређење у настави, као и предлозима за моделовање изв. ометајућих метафора које негативно утичу на усвајање енглеског језика.*

Кључне речи: *когнитивна лингвистика, појмовна метафора, ставови студента, енглески језик као страни.*

Увод

Успех у учењу страног језика повезан је са великим бројем фактора који утичу на процес усвајања језика. Ставови ученика и наставника о учењу страног језика представљају фактор који утиче на процес усвајања језика у свим његовим фазама (Mohebi & Khodadady, 2011). Како

ауторка Хорвиц (Horwitz, 1988) наводи, важно је усредсредити се на афективне факторе ученика, с обзиром на то да они утичу на спремност ученика да учествују у наставним активностима, без које је настава страног језика немогућа (Basaran & Cabaroglu, 2014). Истраживачи који се баве усвајањем страног језика обраћају пажњу на начин на који ученици доживљавају учење јер њихови доживљаји осветљавају аспекте истраживања у

¹ palinkasevic@gmail.com

Copyright © 2021 by the authors, licensee Teacher Education Faculty University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

пољу усвајања страног језика којима треба да се посвети додатна пажња, а, уједно, таква усредсређеност поставља ученике у централну позицију у наставном процесу.

Када ум добије информације о физичком свету кроз чула, он мора да препозна информације помоћу сопствених унутрашњих структура да би му информације биле смислене (Berendt, 2008). Пошто је наш ментални систем инхерентно метафорички, истраживачи у области усвајања страног језика почели су да истражују улогу метафоре у сагледавању ставова ученика и наставника о учењу и подучавању страног језика (Ellis, 2001; Oxford, 2001; према: Caballero, 2006: 202). Метафоре нам помажу да одређене карактеристике истакнемо, а остале ставимо у други план. Тако се издвајају карактеристике одређеног искуства, које се сматрају најбитнијим (Farjami, 2012b). Пошто су ово механизми којих испитаници углавном нису ни свесни, добијају се аутентични подаци; то често није случај када се примењују стандардни упитници за проверу ставова ученика у којима испитаници дају одговоре за које сматрају да су „тачни“, чак и када су упитници анонимног карактера.

Ставови о учењу страног језика

Као и за већину појмова у науци, не постоји само једна општеприхваћена дефиниција ставова о учењу језика. Ставови о учењу језика се дефинишу као метакогнитивно знање ученика о самом себи, својим циљевима и потребама (Berrnat & Gwozdenko, 2005; према: Basaran & Cabaroglu, 2014: 4). Они су такође дефинисани као динамична и контекстуализована когниција која обликује разумевање и утиче на понашање (Barcelos, 2000; према: Aragão, 2011: 303). Ставови се деле, они су и друштвени и индивидуални, али и нужно – део контекста. Ставови огледају индивидуалне, друштвене и институционе тачке гледишта са којима су се ученици сусрели то-

ком свог животног века. Ставови су конструирани у интеракцији са другима и повезани су са језиком, који је медијум свих интеракција (Kalaja et al., 2018).

Ставови утичу на мотивацију и ефикасност ученика у процесу учења страног језика. Ако се догоди да наставник и ученици имају различите ставове о томе како би страни језик требало да се учи и подучава, таква ситуација може да доведе до незадовољства ученика у вези са курсом или предметом, недовољног поверења у наставника и лоше постигнуће ученика (Basaran & Cabaroglu, 2014). Помоћу уверења о учењу страног језика можемо разумети шта ученици очекују од часова, њихову посвећеност на часовима и колико су задовољни њима (Hou, 2013). Проучавање ученичких ставова о усвајању страног језика може нам помоћи да боље разумемо: а) потенцијални отпор ка новим методологијама, б) разлике између ставова ученика и њихових наставника, в) потешкоће у учењу страног језика и г) коришћење одређених стратегија за учење страних језика (Barcelos, 2015).

У почетку истраживања ставова о учењу страног језика махом су се користиле квантитативне методе. Истраживање у овом пољу се популаризовало након што је ауторка Хорвиц (Horwitz, 1988) објавила истраживање у коме је примењен BALLI (енг. *The Beliefs about Language Learning Inventory*) упитник. Међутим, током година, како су јачали социокултурни и контекстуални приступ, популаризовала су се квалитативна истраживања махом кроз проучавање ученичких наратива, као и когнитивно-лингвистичким приступом анализи појмовних метафора (Kalaja et al., 2018).

Појмовне метафоре и учење језика

У области усвајања страног језика истраживање појмовних метафора превасходно се користило ради дубљег разумевања ставова код

наставника и ученика. Корпусна истраживања су вршена како би се испитало које се појмовне метафоре користе у домену образовања или за образовне концепте и појмове. Ова истраживања су се радила у различитим културним контекстима да би се установило које су појмовне метафоре о образовању универзалне, а које су настале због културолошког утицаја (Berendt, 2008).

Што се тиче истраживања, у већем броју радова је фокус на ставовима наставника и будућих наставника, иако се полако повећава и број радова чији је фокус на ставовима ученика/студената (Farjami, 2012a; 2012b). Елис (Ellis, 2001; према: Caballero, 2006: 202) указује на то да доминантне метафоре наставника стављају ученике у улогу пасивног артефакта или изума кроз метафоре УЧЕНИЦИ СУ САДРЖИТЕЉИ и УЧЕНИЦИ СУ МАШИНЕ. Ученици, међутим, себе концептуализују у улози активног ученика кроз метафоре: УЧЕЊЕ ЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, УЧЕЊЕ ЈЕ ПУТОВАЊЕ и УЧЕЊЕ ЈЕ ПАТЊА. Ова се разлика у ставовима такође може видети у другачијој концептуализацији метафоре УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПУТОВАЊЕ. Наставници сматрају да су они возачи или водичи који воде ученике великом брзином кроз садржаје, тј. земљу кроз коју се путује. Ученици, међутим, сматрају да је учење авантуристичко путовање на коме предавачи и ученици путују заједно, имајући притом времена да стану успут да би уживали у пејзажу или да би направиле кратке „туре“ до неочекиваних места (Mill, 2003; према: Caballero, 2006: 208).

Појмовне метафоре коришћене су за боље разумевање ставова ученика и наставника о многим појмовима у васпитно-образовном процесу, на пример:

- образовање као општи појам (Cook-Sather, 2003);
- учење као општи појам (Berendt, 2008);

- учење страног језика (Caballero, 2006; Farjami, 2012c; Ishiki, 2014);
- учење одређених елемената и вештина језика - граматика, вокабулар, ортографија... (Farjami, 2012a, 2012b; Đorđev, 2014);
- коришћење уџбеника (Kesen, 2010);
- појам доброг ученика, успешног наставника, предавања итд. (Thornbury, 1991; Sykes, 2011; Nagamine, 2012; Lin et al., 2012; Elkılıç & Aybirdi, 2016).

Две метафоре које су доминантно представиле концептуализацију формалног образовања у САД јесу: ОБРАЗОВАЊЕ ЈЕ ПРОДУКЦИЈА и ОБРАЗОВАЊЕ ЈЕ ЛЕК (Cook-Sather, 2003). Компаративно истраживање појмовних метафора о учењу у савременом дискурсу у енглеском и јапанском језику урадио је Брент (Berendt, 2008). Истраживач је издвојио једанаест појмовних метафора које се могу наћи у оба језика за концептуализацију појма учење: УЧЕЊЕ ЈЕ: 1. СТВАР; 2. ПУТАЊА; 3. АКТИВНОСТ; 4. ИЗВОР СВЕЛОСТИ; 5. САДРЖИТЕЉ; 6. ОБЛАСТ; 7. ПРОЦЕС; 8. ДОБРО УЧЕЊЕ ЈЕ ДУБОКО; 9. ЧИН КОМУНИКАЦИЈЕ; 10. ПРОВОДНИК; 11. УЧЕЊЕ ИМА НИВОЕ. Током истраживања јавиле су се и појмовне метафоре које су биле специфичне за одређени језик. Тако су за енглески језик специфичне: УЧЕЊЕ ЈЕ: 1. ФИЗИЧКА КОНТРОЛА; 2. ЖИВА СТВАР; 3. СВЕСТ; 4. МОЋ; 5. ТЕЧНОСТ. Метафоре о учењу које су карактеристичне за јапански су: УЧЕЊЕ ЈЕ: 1. ИНТЕРЕСАНТНО; 2. ОДГОЈ БИЉАКА; 3. БИТИ ЖИВ; 4. ПОРАЂАТИ СЕ; 5. РАТ; 6. ОДГОЈ ПТИЦА; 7. ПРОМЕНА СТАЊА; 8. ВАТРА. У истраживању већина назначених појмовних метафора је имала и своје подгрупе, па тако, на пример, појмовна метафора УЧЕЊЕ ЈЕ СТВАР има четири подгрупе: (1) УЧЕЊЕ ЈЕ ВРЕДНА РОБА, (2) УЧЕЊЕ ЈЕ САКУПЉАЊЕ СТВАРИ, (3) ВИШЕ ЈЕ БОЉЕ и (4) УЧЕЊЕ ЈЕ ИНСТРУМЕНТ. Истраживач је издвојио три доминантна става која појмовне ме-

тафоре коришћене у оба језика имплицирају: 1) учење је ствар или роба која се сакупља, која има вредност и која се преноси или мења, врста културног капитала; 2) учење је активност која захтева доста труда, која има свој смер, путању или циљеве; 3) учење је живо биће које се мења расте и развија. Осим ова три наведена става, за енглески језик су се истакла још два става као значајна: 1) учење је истраживање у коме се тражи сакривено и непознато, као и 2) учење је физичка контрола где се ставља акценат на значај дисциплине и вежбање.

Појмовне метафоре о учењу немачког језика код шест почетника кроз анализу њихових дневника учења истраживао је Елис (Ellis, 2002; према: Фарјами, 2012с: 95). Издвојио је пет појмовних метафора за учење страног језика: УЧЕЊЕ ЈЕ ПУТОВАЊЕ, УЧЕЊЕ ЈЕ СЛАГАЛИЦА, УЧЕЊЕ ЈЕ ПОСАО, УЧЕЊЕ ЈЕ ПАТЊА и УЧЕЊЕ ЈЕ БОРБА (енг. *struggle*). Ставовe ученика у Ирану о учењу енглеског језика помоћу појмовних метафора анализирао је Фарјами (Farjami, 2012с). Идентификовао је укупно двадесет три појмовне метафоре, од којих су најзаступљеније биле: [УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЈЕ]: ИСТРАЖИВАЊЕ; СПОРТ И ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ; ПУТОВАЊЕ; ХРАНА, КУВАЊЕ, ОБЕДОВАЊЕ; ЛИЧНИ РАЗВОЈ; ЗАБАВА И ЛЕЖЕРНЕ АКТИВНОСТИ; МОСТ У КОМУНИКАЦИЈИ; МУЗИКА; РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА; СТВАР, МАШИНА. У овом истраживању испитаници су, у глобалу, показали веома позитивне ставове ка учењу страног језика.

Истраживањем и анализом појмовне метафоре УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПУТОВАЊЕ бавила се ауторка Кабаљеро (Caballero, 2006). У свом истраживању дошла је до закључка да је то најчешћа метафора која се користила за концептуализацију учења енглеског језика код њених ученика који су шпанског порекла. Путовање је веома плодан изворни домен и велики број значајних концепата се кроз њега раз-

уме, као што су љубавне везе и сáм живот (Lakoff & Johnson, 1980; Rasulić, Kličovac, 2014). Појмовне метафоре путовања мотивисане су сликовном схемом ПУТАЊЕ. Логика схеме ПУТАЊЕ подразумева: почетну тачку, дестинацију или циљ, серију континуираних локација које повежују почетак са циљем и смер. Комплексно метафоричко пресликавање за метафору УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПУТОВАЊЕ је ауторка Кабаљеро (Caballero, 2006) урадила на следећи начин:

СВРСИСХОДНО ИСКУСТВО УЧЕЊА ЈЕ ПУТОВАЊЕ;

УЧЕНИК ЈЕ ПУТНИК;

ЦИЉЕВИ УЧЕЊА СУ ДЕСТИНАЦИЈЕ;

ПЛАН УЧЕЊА ЈЕ ПЛАН ПУТА;

ТЕШКОЋЕ СУ ПРЕПРЕКЕ У КРЕТАЊУ.

Аутор предлаже следеће начине тумачења наведене појмовне метафоре:

(а) како су њејови ученици доживели учење *сйраној* језика: учење се састоји од плана путовања или путање која је умногоме унапред одређена (од стране наставника или најуспешнијих ученика у одељењу), па стога може да дође до осећаја неуспеха ако ученици не успевају да прате „задати“ ритам;

(б) *алйернайивно шумачење* које у себи садржи *йозишйивне сйавове*: путовања ретко када имају један стриктно одређени план пута, а чешћа је ситуација да садрже неколико индивидуално направљених планова. Ови планови се често мењају током самог путовања. Ретко када путујемо сами и обично тражимо помоћ водича или искуснијих путника. Коначни циљ путовања није само стићи до циља већ и забавити се на путу. Ово значи да је сасвим прихватљиво успорити, убрзати или чак и направити паузу у одређеним деловима пута (свако има свој ритам и ученици не треба да се осећају непријатно ако је њихов пут учења другачији). „На овај

начин УЧЕЊЕ ЈЕ ПУТОВАЊЕ може заиста да постане 'мост ка учењу' а не само празан слоган“ (Caballero, 2006: 205).

Истраживања појмовних метафора у домену образовања, по ауторки Кабаљеро (Caballero, 2006), имају две примарне функције: 1. да се истражи културолошки утицај и провери да ли су исти метафорички конструкти присутни код ученика из других културолошких окружења; 2. да нам пружи нове увиде који ће довести до бољих техника подучавања и бољих материјала за подучавање. Ђорђевић (Ђорђевић, 2014) указује на то да истраживање концептуалних метафора о учењу код студената може показати: 1. како се разуме комплексна природа одређених аспеката учења језика; 2. која је ученичка улога у процесу учења; 3. како одређене метафоричке концептуализације утичу на праксу; 4. какав утицај метафоре имају на постигнућа ученика (знање, колико је оно примењиво, мотивацију итд.); 5. какав је однос студената према одређеним аспектима учења језика; 6. који методички поступци могу да унапреде подучавање одређеног аспекта учења језика. Истраживања појмовних метафора у домену предавања страног језика омогућавају предавачима да дизајнирају материјале и промовишу забавна и ефикасна искуства у учењу тако што ће у том процесу користити богат контекст који пружају комплексне појмовне метафоре (Caballero, 2006; Ђорђевић, 2014).

Методолошки оквир

Циљ истраживања је испитати ставове студената струковних студија – будућих васпитача о учењу енглеског језика кроз анализу њихове метафоричке концептуализације овог појма.

Списак појмовних метафора које се користе за разумевање учења енглеског језика код студената у Србији пружиће информације о

томе на које све начине студенти концептуализују овај појам.

Полазна хипотеза: У истраживање смо пошли од хипотезе да ће откривање и детаљније проучавање концептосфере будућих студената о учењу енглеског језика мапирати поља која треба унапредити у високошколској настави енглеског језика као страног. Ови подаци добијени од студената у Републици Србији могу допринети и истраживањима утицаја културолошких разлика на концептуализацију појма учења страног језика.

Боље разумевање студентске концептуализације ових појмова омогућиће наставницима да: 1. открију какав став студенти имају о учењу енглеског језика; 2. сазнају да ли студенти себе виде као пасивне или активне учеснике у процесу учења; 3. увиде ометајуће метафоре; 4. увиде које су доминантне и афирмативне метафоричке концептуализације учења страног језика. Након идентификације ових метафора наставници могу користити њихове моделоване верзије за преношење ставова који поспешују учење на природан, ненаметљив и студентима близак начин.

Подаци су прикупљени помоћу упитника који је студентима био дат у штампаној форми на њиховом матерњем језику. Матерњи језик је коришћен да студенти не би били ограничени нивоом знања страног језика, као и да би се показале могуће културолошке разлике у одабиру изворног домена за разумевање концепта учења енглеског језика код студената у Републици Србији. Пре поделе упитника студентима су дате усмене инструкције у којима им је речено да су упитници анонимни и да се од њих тражи да сликовито одговоре на захтев у упитнику. Упитник је направљен по моделу претходних истраживања (Kesen, 2010; Farjami, 2012a; 2012b; 2012c; Ђорђевић, 2014). Испитаници су имали задатак да доврше реченицу: *Учење енглеског језика је као...* Лоли и Томпкинс (Lawley & Tompkins,

2004; према: Farjami, 2012a: 25) сматрају да је завршавање непотпуних реченица адекватна метода јер ни на који начин не утиче на метафоричко изражавање студената. Након сакупљања података следила је њихова квалитативна анализа.

Испитаници у истраживању спроведеном школске 2018/19. године су студенти прве, друге и треће године Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“ у Вршцу и представљају намерни узорак. Сви студенти имају најмање девет година искуства у учењу енглеског језика. Укупан број испитаника који су учествовали у истраживању је сто двадесет пет, међутим, нису сви испитаници дали одговоре који су задовољавали захтеве истраживања. Стога је корпус истраживања сачињен од сто тринаест метафора.

Добијене појмовне метафоре истраживач је категорисао у групе на основу заједничких мотива. У оквиру једне групе постоје појмовне метафоре различитих нивоа комплексности. Први пример у групи није нужно примарна метафора, већ може да буде комплексна метафора која је најупечатљивије представила групу у резултатима. Неке метафоре се налазе у две групе или више њих јер могу да се протумаче на више начина (нпр. прикупљање каменчића на плажи је део две концептуалне метафоре: УЧЕЊЕ ЕН-

ГЛЕСКОГ ВОКАБУЛАРА ЈЕ СТВАР и УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ВОКАБУЛАРА ЈЕ АКТИВНОСТ). Овакво категорисање може се повезати са симултаним мапирањем, односно ситуацијом у којој два различита дела реченице користе два различита метафоричка мапирања у исто време (Lakoff, 1993). Симултано мапирање је значајно јер илуструје чињеницу да метафоричко мапирање није линеарно као програмирање или математичка функција.

Резултати истраживања и дискусија

Од укупног броја испитаника њих сто тринаест (90,4%) изградило је појмовне метафоре за циљни домен учење енглеског језика. Учење енглеског језика осамдесет два (72,57%) испитаника је доживело као активан процес, с обзиром на то да су своју улогу у метафорама презентовали као активну, док је тридесет један (27,43%) испитаник своју улогу доживео као пасивну. Од укупног броја испитаника сто два (90,27%) испитаника доживело је учење страног језика као позитивно или неутрално искуство, док га је једанаест (9,73%) испитаника доживело као негативно искуство.

Резултати категоризације података могу се видети у Табели 1.

Табела 1. Како студенти поимају учење енглеској језика као страног.

1.1 ПУТОВАЊЕ (22)	1.2 ПЛАНИНАРЕЊЕ (4)	1.3 ИСТРАЖИВАЊЕ ПРОСТОРА (15)
путовање (11x), авантура (3x), узбудљива авантура којој нема краја, успутно путовање, узбудљиво путовање (2x), пут у Њујорк, путовање кроз свет, ходочашће, путовање у другу државу, путовање и боравак у земљи у којој до сада никада нисте били;	освајање Монт Евереста – тешко али вредно; планинарење, никада не знаш шта ће те снаћи; ходање по брдовитој стази, пуно препрека и непознатих територија, али када се стигне до циља/врха, осећај и поглед су фантастични; пењање по планини, по којој се уз напор стиже до врха, који нас увек изазива својом разноликошћу пута, уз додатке пријатних изненађења води у висине и сваки корак више открива нам нове видике и лепоте;	откривање новог света; превелики шарени свет; откривање нечега новог – веома позитивно; откривање новог континента; истраживање новог града и културе; улазак у нови универзум; пусто острво; улазак у свет који је многим непознат, па нас чини да се осећамо као прави срећници што можемо да крочимо у њега; освајање нове територије, нечега новог и занимљивог; сналажење у свету; упознавање новог света; обићи цео свет и упознати све живо и неживо!; шетња – час наиђем на провалију, па околнаоколо; прозор у нови свет; истраживање;
1.4 ПРОСТОР (5)	2.1. АКТИВНОСТ (12)	2.2. ИГРА (10)
проширење знања; грађење личности кроз проширивање видика; лавиринт – немаш појма куда идеш и где ћеш да стигнеш; шпанско село; рупа непознатог без дна, никако да је савладаш, стално измиче;	плесање по киши; када печеш палачинке – напорно, али те чека посласица; ходање испод дуге; кад пијеш први пут пиво – сви кажу како је добро, а теби се гади. Али види, након једног месеца наручујеш крафт пиво за пола плате; гледање доброг цртаног филма; гледање омиљене серије; једење еурокрема кутлачком директно из кантице; цртање; учење о новој култури; учење вожње ролерима – тешко, климаво (2x); рад на рачунару; дружење са неким новим људима; шпага – колико год да се мучиш, није довољно; немогућа мисија; вожња бициклом (2x) – ако се једном научи, остатак живота се само вежба; читање омиљене књиге; кад учиш да ходаш; стицање пријатеља, упознавање нове особе;	слагање коцкица; решавање судокуа; ролеркостер; забавна игра; игра (2x); играње омиљене игрице; играње нове видео-игре; игра речи;

3.1. СТВАР (5)	3.2 ХРАНА И ПИЋЕ (5)	3.3. ПЕСМА (4)
соба са камином; откривање нечег новог – веома позитивно; када сваког дана отвараш исту кутију с новим ципелама; врећа без дна; лист на ветру;	када печеш палачинке, напорно, али те чека посланица; кад пијеш први пут пиво – сви кажу како је добро, а теби се гади. Али види, након једног месеца наручујеш крафт пиво за пола плате; једење еурокрема кутлачом директно из кантице; слатко; проја; просто ко пасуљ уз добре професоре; када једеш кифлу, колико ће бити укусно, зависи од оног што ти га нуди, од мајстора за кифле, баке;	песма (3х); певање песме;
4. ЛИЧНИ НАПРЕДАК (6)	5. БОЛ (4)	
позитиван изазов са циљем развоја на личном и професионалном плану; развијање потпуно новог карактера у твојој личности; проширење знања; припрема за живот; грађење личности кроз проширивање видика; уметност – човек се осећа духовно богатије;	мучење; пакао; ноћна мора; шпага – колико год да се мучиш није довољно;	

Прва група појмовних метафора на основу заједничких мотива за учење енглеског језика садржи појмовне метафоре: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ: ПУТОВАЊЕ, ПЛАНИНАРЕЊЕ, ИСТРАЖИВАЊЕ ПРОСТОРА и ПРОСТОР. Укупно четрдесет шест испитаника је на овај начин концептуализовало учење енглеског језика. На основу ових података можемо закључити да би у настави било адекватно подржати метафору УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПУТОВАЊЕ. Претходна истраживања такође показују да је изворни домен ПУТОВАЊЕ популаран за концептуализацију учења страног језика. Ауторка Кабаљеро (Caballero, 2006) идентификовала је ову појмовну метафору као најзначајнију за концептуализацију учења енглеског језика код својих ученика шпанског порекла. Елис (Ellis, 2002; према: Farjami, 2012с: 95) наводи УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПУТОВАЊЕ као најза-

ступљенију појмовну метафору код ученика немачког језика. Фарјами (Farjami, 2012с) наводи њу као трећу по реду по броју фреквентности, док је на првом месту УЧЕЊЕ ЈЕ ИСТРАЖИВАЊЕ, која би се могла сврстати у исту ширу категорију са путовањем. Упоредно са студентима који учење енглеског језика разумеју кроз путовање, они који га доживљавају кроз изворни домен планинарења указују на то да већи акценат стављају на тежину пута, али и на задовољство када се дође до циља. Студенти који су се у овој групи изразили кроз метафору УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ИСТРАЖИВАЊЕ ПРОСТОРА фокус су ставили на елемент новине.

Друга група појмовних метафора на основу заједничких мотива за учење енглеског језика садржи појмовне метафоре: [УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ]: АКТИВНОСТ и ИГРА. Укуп-

но двадесет два испитаника су на овај начин концептуализовала учење страног језика. Ова група студената доживљава учење енглеског у глобалу као забавну активност, што се може видети из примера као што су: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПЛЕСАЊЕ ПО КИШИ, ХОДАЊЕ ИСПОД ДУГЕ, ГЛЕДАЊЕ ОМИЉЕНЕ СЕРИЈЕ итд.

Трећа група појмовних метафора на основу заједничких мотива за учење енглеског језика садржи појмовне метафоре: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ: СТВАР, ХРАНА И ПИЋЕ, ПЕСМА. Укупно четрнаест испитаника је овако концептуализовало учење страног језика. Примери прве појмовне метафоре показују да ови студенти сматрају да је учење енглеског језика извор топлоте (соба са камином) и извор пријатних изненађења (када сваког дана отвараш исту кутију с новим ципелама). Метафора УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ХРАНА такође нам преноси позитивне конотације, јер се енглески језик доживљава као укусна храна или вољено пиће (палачинке, пиво, еурокрем, кифлице, проја).

Четврта група појмовних метафора на основу заједничких мотива за учење енглеског језика, као и пета, садржи само једну појмовну метафору: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ЛИЧНИ НАПРЕДАК. И кроз ову појмовну метафору се види позитиван став студената према учењу енглеског језика, а акценат се ставља на могућности које им он пружа, в. примере: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ГРАЂЕЊЕ ЛИЧНОСТИ КРОЗ ПРОШИРЕЊЕ ВИДИКА И ПРИПРЕМА ЗА ЖИВОТ.

Пета група појмовних метафора на основу заједничких мотива за учење енглеског језика садржи појмовну метафору која преноси негативне ставове о учењу енглеског језика: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ БОЛ. Примери за ову појмовну метафору су: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ МУЧЕЊЕ и УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ НОЋНА МОРА.

При преношењу негативних ставова према учењу енглеског језика такође је присутна и појмовна метафора УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ НЕПОЗНАТ ПРОСТОР са конкретним примерима: шпанско село, рупа без дна – никако да је савладаш, стално измиче, лавиринт – немаш појма куда идеш и где ћеш да стигнеш. На основу ових појмовних метафора можемо закључити да студенти имају негативне ставове о учењу енглеског језика, јер верују да нису способни да се снађу у непознатом свету учења страног језика, па га стога доживљавају као патњу. Афирмативно је што је мали број студената изнео овакве негативне ставове.

Примери који указују на негативан став према учењу енглеског језика су:

[УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ]:

ЈАКО ТЕШКО,

УЧЕЊЕ ВОЖЊЕ РОЛЕРА – тешко,

КОМПЛИКОВАНО (2x),

НЕМОГУЋА МИСИЈА,

ШПАГА – колико год да се мучиш, није довољно,

ШПАНСКО СЕЛО,

НОЋНА МОРА,

РУПА БЕЗ ДНА – никако да је савладаш, стално измиче,

МУЧЕЊЕ,

ПАКАО,

ЛАВИРИНТ – немаш појма куда идеш и где ћеш да стигнеш.

Након идентификације студената са негативним ставовима, наставник може додатно да се потруди да на различите начине смањи студентску анксиозност, повећа њихову веру у себе и покуша да пренесе на њих „здравије“ појмовне метафоре помоћу којих могу да поимају учење страног језика. Предложена појмовна метафора за учење енглеског језика је: УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПУТОВАЊЕ, међутим, мо-

жемо само модификовати негативну метафору УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ НЕПОЗНАТ ПРОСТОР и концептуализовати је као УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ИСТРАЖИВАЊЕ НЕПОЗНАТОГ ПРОСТОРА. Ту бисмо могли да водимо дискусију са студентима којом бисмо их навели да сами промене своје ставове помоћу питања попут: Да ли се на експедиције које истражују нове просторе иде сам? Да ли постоји неко ко је већ радио нешто слично ко нам може помоћи? Зашто људи истражују непознате просторе? Колико је битна подробна припрема пред експедицију? Да ли потпун успех може да се очекује одмах или је неколико експедиција потребно? Тако наставник може да помогне студенту да схвати како није сам у том непознатом простору, како свима нама треба помоћ и како је прихватљиво и штавише пожељно ослањати се на друге (били то предавачи или колеге и пријатељи), да претходна искуства других који су били у сличним ситуацијама могу да им помогну да се снађу и да су све то „могуће мисије“ уз прави приступ и добру припрему. Наставник би, такође, требало да подржи и оснажи позитивне ставове студената тако што ће им помоћи да сви заједно продубљују и граде метафоре кроз које на добар начин доживљавају учење страног језика.

Закључак

Ово истраживање омогућило нам је да добијемо бољи увид у владајуће ставове студената Високе школе струковних студија за васпитаче

„Михаило Палов“ о учењу енглеског језика кроз анализу њихових појмовних метафора. За појам учења енглеског језика идентификовано је пет група појмовних метафора, а на основу заједничких мотива. Овај списак појмовних метафора сврсисходан је за поређење са другим сличним истраживањима урађеним у другим културолошким контекстима.

Учење енглеског језика студенти су доживели као динамичан и позитиван задатак. Полазна метафора је потврђена, дати су предлози за унапређење праксе који се превасходно односе на предлоге појмовних метафора које могу да се користе са студентима и начине на које могу да се модификују постојаће негативне концептуализације енглеског језика. Предложена метафора која се може користити у настави енглеског језика је УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЈЕ ПУТОВАЊЕ. Ова метафора је најзаступљенија, погодна за методолошке сврхе преношења позитивних ставова о учењу страних језика и интернационално присутна.

Истраживања у домену студентских ставова и њихове концептуализације учења кроз појмовне метафоре и даље је недовољно истражено поље. Будућа истраживања могла би да се баве истим концептима у другим културолошким срединама, да буду лонгитудинална, да се упореди да ли студенти који су у учењу страног језика почетници имају другачије концептуализације од оних који су достигли високе нивое знања, могу се истражити студентски ставови о различитим сегментима учења страног језика итд.

Литература

- Aragão, R. (2011). Beliefs and emotions in foreign language learning. *System*, 39 302–313 (Beliefs about SLA Revisited). DOI: 10.1016/j.system.2011.07.003
- Barcelos, A. M. F. (2015). Unveiling the Relationship between Language Learning Beliefs, Emotions, and Identities. *Studies in Second language learning and teaching*, 5 (2), 301–325.
- Basaran, S. & Cabaroglu, N. (2014). Language Learning Podcasts and Learners' Belief Change. *TESL-EJ*, 17 (4), 4.
- Berendt, E. (2008). Intersections and diverging paths: Conceptual patterns on learning in English and Japanese. *Metaphors for Learning: Cross-cultural Perspectives*, 73–102.
- Caballero, R. (2006). Journey metaphors in foreign language teaching-learning: Ways of travelling/learning in multimedia environments. *Mélanges CRAPEL*, 28, 201–209.
- Cook-Sather, A. (2003). Movement of mind: The matrix, metaphors, and reimagining education. *Teacher College Records*, 105, 946–977.
- Đorđev, I. (2014). Possible applications of conceptual metaphors (cognitive approach) to improve orthography teaching. *Research in Pedagogy*, 4 (1), 130–143.
- Elkılıç, G. & Aybirdi, N. (2016). Metaphorical perceptions of Turkish EFL instructors in relation to their students. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences (epsbs)*, 330–337.
- Ishiki, N. (2014). *Trajectories of English learning: Through the use and analysis of EFL students' metaphors*. The 3rd International Conference on Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University. Thailand.
- Farjami, H. (2012a). EFL Students Images and Metaphors of Grammar Learning. *Iranian Journal of Applied Linguistics (IJAL)*, 15 (1), 19–41.
- Farjami, H. (2012b). English learners' metaphors and images of vocabulary learning. *Sheikhbahae EFL Journal*, 1 (2), 75–89.
- Farjami, H. (2012c). EFL learners' metaphors and images about foreign language learning. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 2 (1), 93–109.
- Hou, Y. J. (2013). Taiwanese EFL Nursing students' English learning beliefs and anxiety. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4 (11), 671.
- Horwitz, E. K. (1988). The beliefs about language learning of beginning university foreign language students. *The modern language journal*, 72 (3), 283–294.
- Lakoff, G. (1993). The contemporary theory of metaphor. In: Ortony, A. (Ed.). *Metaphor and thought* (202–251). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lin, W. C., Shein, P. P. & Yang, S. C. (2012). Exploring Personal EFL Teaching Metaphors in Pre-Service Teacher Education. *English Teaching: Practice and Critique*, 11 (1), 183–199.
- Kalaja, P., Barcelos, A. M. F., & Aro, M. (2018). Revisiting Research on L2 Learner Beliefs: Looking Back and Looking Forward. In P. Garrett, & J. M. Cots (Eds.), *The Routledge Handbook of Language Awareness* (pp. 222–237). New York: Routledge.

- Kesen, A. (2010). Turkish Efl Learners' metaphors with Respect to English Language Coursebooks. *Novitas-ROYAL*, 4 (1).
- Mohebi, S. G. & Khodadady, E. (2011). Investigating university students' beliefs about language learning. *RELC Journal*, 42 (3), 291–304.
- Nagamine, T. (2012). A metaphor analysis of preservice EFL teachers' beliefs regarding professional identity. *The Asian EFL Journal*, 14 (2), 141–171.
- Rasulić, K., Klikovac, D. (2014). *Jezik i saznanje: hrestomatija iz kognitivne lingvistike*. Beograd: Filološki Fakultet.
- Sykes, J. D. (2011). Facilitating reflection on implicit learner beliefs through metaphor elicitation. *Journal of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*, 15 (1), 91–113.
- Thornbury, S. (1991). Metaphors we work by: EFL and its metaphors. *ELT Journal*. 45 (3), 193–200.

Summary

Starting from the hypothesis that an identification and a more detailed study of students' conceptual sphere regarding learning English language will result in mapping the fields in the tertiary-level teaching of English as a foreign language that need improvement, in the academic year 2018/19 we conducted a survey among all undergraduate students at the Preschool Teacher Training College „Mihajlo Palov” in Vršac. A total of 125 respondents filled out an anonymous questionnaire designed to reveal the source domains through which pre-service preschool teachers perceive learning English as a foreign language. A qualitative analysis of the researched corpus made it possible to single out five dominant conceptual metaphors of different source domains for the concept of English language learning. Among the obtained metaphors, special attention was given to selecting the metaphors with a methodological potential for implementation in teaching, as well as to the suggestions for modelling the so-called disruptive metaphors that have a negative effect on the English language acquisition.

Keywords: cognitive linguistics, conceptual metaphor, students' attitudes, English language as a foreign language.